

Foto: Maarten Jacobs

Bosanemoon (*Anemone nemorosa*)

Lentebloeiers of voorjaarsbloeiers

Het is 1 april. Terwijl aprilgrappen de stress bij de mens verzachten, bereikt de stress op de bosbodem een piek. Honderden exemplaren van allerlei kruidige planten wedijveren met elkaar om zoveel mogelijk energie van de prille lentezon op te vangen. De tijd dringt want vanaf half mei staan er zoveel bladeren aan bomen en struiken dat de bosbodem geheel in schaduw gehuld wordt. Bijgevolg willen ze allen voor 15 mei bladeren, bloemen en vruchten vormen. Daarom worden ze trouwens lentebloeiers of voorjaarsbloeiers genoemd. Uitsluitend met het licht van de zwakke lentezon kunnen ze de klus niet klaren. Daarom hebben ze tijdens de vorige zomer en herfst suikers en mineralen opgepot in hun ondergrondse delen. Afhankelijk van de soort gaat het over een knol, bol, of wortelstok. Dankzij dit reservevoedsel slagen ze er wel in om in versneld tempo te realiseren wat andere planten maanden tijd kost.

Van nimf tot bloem

Eén van de meest opvallende lentebloeiers in het bos is de Bosanemoon. Zoals je kan lezen in de beknopte voorstelling is de Nederlandse naam niets anders dan een letterlijke vertaling van de wetenschappelijke naam. Zo staat 'nemorosa' voor 'van het bos' en werd de naam 'anemone' reeds in het oude Griekenland gebruikt. Een Griekse mythe vertelt het verhaal van Anemone, een nimf aan het hof van de godin Flora. Zephyr, de god van de wind, wordt smoorverliefd op Anemone. Helaas is Flora zo ja-

loers dat ze Anemone omdoopt in een bloem. Niets menselijks was de Griekse goden vreemd.

Een vleugje botanica

Oppervlakkig bekeken doet de bloem van de Bosanemoon denken aan een lelieachtige. Je kan immers geen onderscheid maken tussen een kroon en een kelk. Zoals botanici zeggen is er sprake van een bloemdek met 6 bloemdekbladeren. En wil dit laatste nu kenmerkend zijn voor soorten uit de Leliefamilie (Liliaceae). Het groot aantal meeldraden (meer dan 12) verraadt echter dat de Bosanemoon thuishoort in de Boterbloemfamilie (Ranunculaceae) en niet in de Leliefamilie waar 6 meeldraden standaard zijn. Ook de diep ingesneden bladeren die aardig lijken op de bladeren van sommige boterbloemsoorten, wijken geheel af van de niet ingesneden, parallelnervige bladeren bij lelieachtigen. De stand van deze bladeren, gewoon 'bladstand' genoemd, is typerend voor het geslacht Anemoon (*Anemone*). Elke plant heeft immers slechts 3 bladeren die in een krans staan net onder de bloeistengel.

Voortplanting

Een bosanemoon staat nooit alleen. Integendeel! Normaal staan bosanemonen met honderden bijeen. En dat wijst erop dat de Bosanemoon wortelstokken vormt. Een wortelstok is in feite een ondergrondse stengel die opvallend verdikt is en waarin een plant voedingsstoffen opslaat. Wortelstokken vertakken

snel en veelvuldig, waardoor een 'wortelstokplant' op korte tijd grote oppervlakten kan koloniseren. Zo ook plant de Bosanemoon zich heel snel vegetatief voort. Voor je een wortelstokplant in je tuin haalt, denk dan eerst even na over de ruimte die beschikbaar is. Uiteraard kent de Bosanemoon ook geslachtelijke voortplanting en vormt dus vruchten. De vruchten van de Bosanemoon bevatten slechts één enkel zaad, dat een zoet smakend aanhangsel heeft. Dit aanhangsel wordt 'mierenbroodje' genoemd omdat mieren er tuk op zijn en de zaden vaak over grote afstand naar hun nest proberen te transporteren. Onderweg verliezen de mieren echter zaden, die het volgende jaar uiteraard ontkiemen op de plaats waar ze achtergelaten werden.

Fraai, maar niet onschuldig!

Net als de meeste planten uit de Boterbloemfamilie is ook de Bosanemoon giftig voor mens en dier. De voornaamste gifstof is protoanemonine, die een branderige irritatie van huid en slijmvliezen veroorzaakt. Het eten van delen van de plant kan leiden tot bloederige diarree en bloederig braken.

Anemonenbekerzwam

Zoals de meeste planten heeft ook de Bosanemoon te kampen met aantasting door schimmels. Voor de meest bekende aantasting bij Bosanemoon is de Anemonenbekerzwam (*Dumontinia tuberosa*) verantwoordelijk. Deze zwam parasiteert op de wortelstokken. De typische bruine, gesteelde, napvormige vruchtlichamen moet je niet tussen bloeiende bosanemonen zoeken, maar op kale plekken nabij bloeiende bosanemonen. Gelukkig (voor de Bosanemoon) is de Anemonenbekerzwam in Vlaanderen niet algemeen. Nog het meest komt deze zwam voor op zwaardere bodemtypes zoals leem, zandleem en klei.

Auteur:

Hans Vermeulen

educatief medewerker Natuurpunt Educatie